

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบการพักอาศัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นระหว่างหอพักมหาวิทยาลัยกับที่พักอาศัยเอกชน" ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีแนวคิดของนักวิจัยและผู้รู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับ มหาวิทยาลัย ที่อยู่ อาศัยและการพักอาศัยของนักศึกษา พฤติกรรมนักศึกษา หอพักของมหาวิทยาลัย และแนวความคิดเกี่ยวกับที่ พักอาศัยของนักศึกษาที่ดำเนินการโดยเอกชน ซึ่งจะแจกแจงเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย

จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยเป็นไปตามสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศ Abraham Flexner² กล่าวว่ามหาวิทยาลัยแบ่งเป็น 3 แบบ คือ

1. มหาวิทยาลัยแบบอังกฤษ ยึดมั่นอุดมคติสมัยกลางของยุโรป ถือว่าการศึกษาคือเป็นการปลูกฝังความเฉลียวฉลาด จึงมุ่งพัฒนาปัญญาและคุณธรรม มุ่งให้การศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพชั้นสูง เน้นการศึกษาชั้นปริญญาตรี โดยถือว่าคนที่จบปริญญาตรีก็เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพสูง ใช้การได้
2. มหาวิทยาลัยแบบเยอรมัน เกิดขึ้นเมื่อต้นศตวรรษที่ 19 มีแนวความคิดว่า มหาวิทยาลัย ควรจะเน้นไปในด้านบัณฑิตศึกษา การศึกษาวิจัย และความดีเด่นทางวิชาการ
3. มหาวิทยาลัยแบบอเมริกัน ได้ผสมผสานแนวความคิดทั้งสองแบบเข้าด้วยกันแต่ได้เพิ่ม โดยเน้นความสำคัญในด้านการบริการสังคมเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่ง

รูปแบบมหาวิทยาลัยในประเทศไทย³ สามารถจัดรูปแบบได้ดังนี้คือ

1. เปิดกลุ่มวิชาที่ใกล้เคียงกัน เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดล
2. เปิดสาขาวิชาต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. มีการบริหารรวมเป็นส่วนกลาง โดยกระจายอำนาจไปยังคณะต่างๆ มีผู้รับผิดชอบในส่วนกลางคืออธิการบดี และมีผู้รับผิดชอบในกลุ่มคณะวิชา คือคณบดี มีศูนย์บริหารส่วนรวมและวิทยาเขตหลาย วิทยาเขต ส่วนการเปิดสอนอาจเป็นกลุ่มวิชาเดียวกันหรือหลากหลายก็ได้ เช่น สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตต่างๆ
4. ไม่จำกัดจำนวนรับ เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5. เปิดสอนระบบทางไกล เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² Abraham Flexner, University: American English, Erman, Oxford, (London: Oxford University Press, 1930) อ้างใน พันเลิศ ธีญญศิริ, "การศึกษาลักษณะทางกายภาพของที่พักอาศัยของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537), หน้า 7

³ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, อุดมศึกษา (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530) หน้า 4

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับนักศึกษา

2.2.1 ประเภทของนักศึกษา การจัดแบ่งประเภทของนักศึกษานั้นสามารถสรุปจากแนวความคิดของ

Klark and Trow³ ซึ่งได้เสนอแนวคิดไว้โดยแบ่งนักศึกษาตามแนวทางสังคมวิทยา โดยอาศัยแกน 2 แกนด้วยกันคือ (1) พวกที่สนใจในเรื่องความคิด (Ideal) ซึ่งจะเป็นเนื้อหาวิชาการ ปรารถนาความสนใจใฝ่รู้ และ (2) พวกที่มีความสนใจผูกพันอยู่กับสถาบัน (Institution) เมื่อใช้สองแกนนี้จะสามารถแบ่งนักศึกษาเป็น 4 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มสนใจใฝ่วิชาการ (Academic Purpose) 2. กลุ่มไม่ยอมตาม (Non-conformist) 3. กลุ่มรักเล่น (Collegiation) และ 4. กลุ่มการอาชีพ (Occupational)

Kauffman⁴ ได้จัดแบ่งประเภทนักศึกษา โดยถือว่าเป็นวัฒนธรรมของนักศึกษาออกเป็น 4 กลุ่มคือ 1. กลุ่มชอบสมาคม (Collegiate) 2. กลุ่มชอบอาชีพ (Vocational) 3. กลุ่มชอบวิชาการ (Academic) 4. กลุ่มนอกกรอบแบบ (Non-conformist)

ซึ่งสามารถสรุปการจัดแบ่งประเภทของนักศึกษาเป็น 4 กลุ่ม ได้ดังนี้

- (1) กลุ่มวิชาการ (Academic) เป็นกลุ่มที่มีการสนใจใฝ่ศึกษา สนใจในความคิด มุ่งผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการ ต้องการได้คะแนนดี ได้ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ได้เงินทุนไปเรียนต่อในต่างประเทศ ได้รับคะแนนเกียรตินิยม มีอาชีพเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยหรือนักวิชาการ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง พ่อแม่มีการศึกษาที่ดี มักสนใจการศึกษาและเลือกสถาบันที่ดี พยายามเรียนเพื่อให้ได้ปริญญาที่สูงๆ ในสาขาที่ตนสนใจ มักไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับคนในสังคม มีเพื่อนน้อย บางครั้งมักจะมุ่งประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าจะช่วยเหลือสังคม
- (2) กลุ่มชอบอาชีพ (Vocational) กลุ่มนี้ไม่ค่อยสนใจในเนื้อหาวิชาการและไม่ผูกพันกับสถาบัน การเรียนจะมุ่งเน้นเพื่อเอาไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อให้ได้ใบประกาศนียบัตรเพื่อเบิกทางสู่อนาคตการทำงานที่ดีกว่า กลุ่มนี้ส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานครอบครัวกลุ่มกรรมมาชีพ หรือพ่อแม่มีอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจ การค้าขาย ลูกจ้างบริษัท ซึ่งมีฐานะครอบครัวปานกลาง ซึ่งถือว่าการศึกษาเป็นโอกาสในการสร้าง เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
- (3) กลุ่มชอบสมาคม (Collegiate) ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวฐานะดี หรือชนชั้นกลางและชั้นสูงที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจดี กลุ่มนี้จะสนใจชีวิตในสังคม การกีฬา การบำเพ็ญประโยชน์ เป็นคนมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือสังคม เป็นพวกชอบสนทนากับบรรยากาศสถาบัน สรวลเสเฮฮา ชอบเที่ยวเตร่ ชอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ
- (4) กลุ่มไม่ยอมตาม (Non Conformist) กลุ่มนี้ไม่ยอมรับค่านิยมใดๆ ของสามกลุ่มข้างต้น เป็นกลุ่มที่สนใจใฝ่รู้ แต่มีใช้เพื่อคะแนนหรือการศึกษาแต่เป็นความสนใจใฝ่รู้ในเชิง “ปัญญา” (Intellectual) สนใจการอ่านแต่ไม่ต้องเป็นตำราที่อาจารย์มอบหมายให้อ่าน แต่หนังสือที่สนใจมักเกี่ยวกับปัญหาสังคมและการเมือง หรือศาสนา พวกนี้สนใจเรื่องความคิดและอุดมคติอย่างลึกซึ้ง ไม่มีความผูกพัน

³ Klark and Trow, (1963) อ้างใน ประจวบ คุปรัตน์ “ความเป็นผู้นำ เป้าหมายและอำนาจในสถาบันอุดมศึกษา” (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2532), หน้า 182

⁴ Kauffman Joseph F., “Profile of College Student,” The Encyclopedia of Education. (U.S.A.: The MacMillan Company and The Free Press, 1971), p.217-219.

อยู่กับสถาบัน ในบางครั้งอาจต่อต้านสถาบันได้ พวกนี้เป็นนักกิจกรรม บุปผาชน หรือไม่ก็พวกชอบการแตกแยก

2.2.2 ลักษณะของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

Kauffman⁵ ได้ประมวลลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยไว้ 6 ลักษณะ คือดังนี้

- (1) ผู้เข้ามาแสวงหาความรู้และมุ่งมั่นตกลงปลงใจในสาขาวิชาที่เรียน ซึ่งเขามีความเชื่อถือนในสาขาวิชานั้น อยากจะเห็นความสัมพันธ์กับชีวิตจิตใจของวิชาที่เรียน แต่มักจะผิดหวัง เพราะเมื่อเข้ามาเรียนกลับไม่ได้พบเช่นนั้น
- (2) ต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม (Social Security) มหาวิทยาลัยจะทำให้เขาได้คลายความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับที่บ้าน เขาต้องการเป็นอิสระ หาใครสักคนที่ถูกใจเป็นเพื่อน
- (3) เป็นคนมีอุดมคติและใจดี เขาอยากจะช่วยเหลือคนอื่น สนใจปัญหาของสังคม แต่บางครั้งสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยก็ทำลายอุดมคตินั้นเสีย ไม่เปิดโอกาสให้เขาได้ทำงาน ไม่ได้ช่วยจัดประสบการณ์ให้
- (4) มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน แต่เพราะมีสิ่งยั่วยุรอบด้านที่ผลักดันให้หันเหไปด้านอื่น
- (5) ต้องการค้นพบตัวเอง ความเป็นตัวของตัวเอง (Seek for self-identification)
- (6) มีความขัดแย้ง มีทัศนคติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการบริหาร นักศึกษาลักษณะนี้อาจเปลี่ยนแปลงในบางมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจของมหาวิทยาลัยบ้าง โดยการมีนิสิตนักศึกษา ตัวแทน ที่มีส่วนร่วมในการบริหารจะทำให้เขาได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องขึ้น เพราะเขาเชื่อว่าผู้แทนของเขาต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม ดังนั้นข้อมูลที่ได้ย่อมมีความเที่ยงตรง และสิ่งที่ตัวแทนของเขาทำ ย่อมตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้เป็นอย่างดี

Mueller⁶ ได้กล่าวถึงลักษณะผู้เรียนในมหาวิทยาลัยว่า นักศึกษาเป็นกลุ่มย่อยของสังคมที่เกิดขึ้นเอง และมีลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มทางสังคมอื่นอย่างชัดเจน ได้แก่

- (1) ความแตกต่างของอายุ เป็นกลุ่มที่มีช่วงอายุแตกต่างกันน้อยที่สุด จะอยู่ในช่วงอายุ 17-22 ปี ทำให้มีผลต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของ ค่านิยม เป้าหมาย ความเหมือนกันในเรื่องภาษา การแต่งกาย ความสนใจ และแนวความคิดต่างๆ
- (2) มีพลังทางกายภาพสูง มีความกระตือรือร้นมาก สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ต่อเนื่องในเวลานาน
- (3) เป็นกลุ่มที่มาจากระดับกลุ่มทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างสูง คิดเป็น 1 ใน 3 ของประชากรทั่วไป
- (4) มีความเหมือนกันในความสนใจและชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้เป็นเพื่อนกันง่าย

⁵ Kauffman Joseph F., The Student in Higher Education, (U.S.A.: The MacMillan Company and The Free Press, 1971), p.19-21

⁶ Mueller, Kate Hevener, Student Personnel Work in Higher Education, (Boston: Houghton Mifflin Company, 1961) p. 94-102

- (5) อัตราส่วนระหว่างเพศชายและเพศหญิงไม่แน่นอน ซึ่งแตกต่างจากสังคมโดยทั่วไปซึ่งปกติสัดส่วนระหว่างจำนวนเพศหญิงและเพศชายจะประมาณ 50:50 แต่ในมหาวิทยาลัยสัดส่วนของเพศหญิงและเพศชายจะไม่แน่นอนเนื่องจากแต่ละมหาวิทยาลัยหรือสาขาวิชาต่างๆ มีความดึงดูดใจให้นักเรียนเข้ามาเรียนที่แตกต่างกันระหว่างหญิงกับชาย เช่นสถาบันที่เน้นคณะวิชาด้านวิศวกรรมศาสตร์ อาจมีสัดส่วน นักศึกษาหญิงต่อนักศึกษาชายประมาณ 90:10 หรือสถาบันที่เปิดสอนเฉพาะด้านพยาบาลศาสตร์อาจมีสัดส่วนที่ตรงกันข้ามกับสถาบันข้างต้น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความสนใจเรื่องเพศเป็นธรรมชาติของวัยนี้ ความสามารถในการปฏิบัติตัวและการวางตัว กับเพื่อนต่างเพศที่เหมาะสม เป็นเครื่องแสดงถึง การบรรลุวุฒิภาวะ
- (6) เป็นกลุ่มที่มีอุดมการณ์ ความรู้สึก และอารมณ์ที่สูง
- (7) มีบุคลิกภาพที่ยังไม่เป็นผู้ใหญ่ เพราะนักศึกษาไม่มีเกณฑ์ที่ไม่สามารถใช้เหตุการณ์จริงได้ มีความเชื่ออย่างลึกซึ้งแต่ยังไม่ได้ทดลอง ความเฉลียวฉลาดยังถูกบดบังด้วยอารมณ์ ยึดมั่นคำขวัญมากกว่าเหตุผล ชอบสรุปง่าย ๆ โดยไม่คิดว่ายังไม่มีการทดสอบ

นักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นกลุ่มที่มีช่วงอายุแตกต่างกันน้อยที่สุด จะอยู่ระหว่างช่วงอายุ 17-22 ปี ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของวัยรุ่นตอนปลาย ผสมกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น พบว่าในเด็กวัยรุ่น อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีมากกว่าอิทธิพลของครอบครัว ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17 ปี ขึ้นไป สัมพันธภาพเริ่มจะมั่นคงและราบเรียบขึ้น เพราะเด็กจะมีวุฒิภาวะมากขึ้น เด็กเริ่มที่จะเรียนรู้ที่จะเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และอาจมีกลุ่มเพื่อนมากกว่าหนึ่งกลุ่ม ขึ้นอยู่กับลักษณะกิจกรรมของเขา เช่น กลุ่มเพื่อนเรียน กลุ่มเพื่อนสังคม กลุ่มเพื่อนงานอดิเรก ความสัมพันธ์ในกลุ่มค่อนข้างยั่งยืน และในบางชนิดของความสัมพันธ์อาจยั่งยืนไปจนเป็นผู้ใหญ่

2.2.3 ลักษณะธรรมชาติของนักศึกษาไทย จากการประชุมวิชาการ ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหัวข้อลักษณะธรรมชาติของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ที่ประชุมได้แบ่งลักษณะของนักศึกษา ออกเป็น

แบ่งตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

- (1) นักศึกษาในมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง และฐานะดี
- (2) นักศึกษาครู ส่วนใหญ่มาจากมาจากครอบครัวที่ฐานะปานกลางถึงยากจน
- (3) นักศึกษาเกษตร ส่วนใหญ่มาจากมาจากครอบครัวที่ฐานะปานกลางถึงยากจน

แบ่งตามพื้นฐานทางจิตวิทยา

- (1) การพัฒนาการด้านร่างกายของนักศึกษาในระดับนี้ จะมีความพร้อมช่วยเหลือตนเองได้
- (2) ด้านนิสัย มีนิสัยอยากรู้อยากเห็น แต่การเรียนการสอน ยังไม่เอื้ออำนวยให้แสดงออกมากนัก นอกจากนี้ นักศึกษาระดับนี้ชอบการมีส่วนร่วม มีแรงจูงใจ และอุดมคติสูง
- (3) ด้านสติปัญญา มีสติปัญญาฉลาด และฉลาดปานกลาง ส่วนนักศึกษาครูมีสติปัญญาปานกลางเป็นส่วนใหญ่
- (4) พัฒนาการด้านสังคม จะชอบการรวมกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสารกัน
- (5) การพัฒนาบุคลิกเป็นไปตามค่านิยมของกลุ่มและเป็นไปตามภูมิภาค เช่นชาวใต้มักมีความกล้า เป็นต้น นอกจากนี้ นักศึกษาระดับนี้มักไม่ค่อยมีความคิดริเริ่ม
- (6) การปรับตัวเป็นไปตามค่านิยม และมักมีปัญหาในการปรับตัว

2.2.4 ลักษณะของนักศึกษาจำแนกตามชั้นปีที่เรียน

นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 พวกนี้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยได้ตั้งความคาดหวังไว้ดังนี้ มุ่งหวังความสำเร็จเชิงวิชาการ สนใจการศึกษาหาความรู้ความคิดต่างๆ ต้องการเข้าใจตนเอง (Self-understand) เข้าใจปัญหาของโลก รวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง แสวงหารูปร่างส่วนตัว ความเป็นมิตร ผูกพันอยู่กับเพื่อน และชอบอยู่รวมเป็นกลุ่ม เป็นผู้ที่มีมนุษยธรรม สุภาพเรียบร้อย ให้ความคุ้มครองและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ยังคงมีความรู้สึกของ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และมีความระคนกันของความกลัวและความตื่นเต้น พวกนี้จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย แต่ในบางกรณีนักศึกษาก็รู้สึกเบื่อและไม่ยินดียินร้ายต่อสภาพทั่วไปของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะพวกนี้ถูกทอดทิ้ง และไม่ได้รับการเอาใจใส่ กระทั่งเกิดความรู้สึกขึ้นว่าตนเองเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นทางออกของนักศึกษาเหล่านี้ คือ การริเริ่มสร้างความเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยขึ้น อาจเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูงขึ้น (Peer Culture)

นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 อันเนื่องมาจากนิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 มาแต่เดิม นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 จะมีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในลักษณะที่สูงมาก สำหรับกลุ่มนิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 ด้วยกันเอง จะมีความคิดเห็นแตกแยกกันออกไปน้อยมาก กล่าวคือ มีความคิดไปในแนวเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มีค่านิยมคล้ายคลึงกัน และทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทัศนคติต่อมหาวิทยาลัยเป็นแบบเดียวกันกับ นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 คือไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่างๆ รวมทั้งยังคงวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยอย่างรุนแรงเช่นเคย

นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 นิสิตนักศึกษาพวกนี้มีแนวโน้มที่จะหันเหความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่มองไม่สนใจวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษา รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนิสิตนักศึกษา ด้วยกันเอง โดยส่วนใหญ่แล้วจะสนใจเรื่องส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตหลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยไปแล้ว

2.2.5 ความต้องการของนักศึกษา การศึกษาถึงความต้องการของนักศึกษา ได้มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความต้องการของนักศึกษากับจิตวิทยาการศึกษา พฤติกรรมศาสตร์และทฤษฎีความต้องการต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

- (1) นิสิตนักศึกษาต้องการให้คนอื่นมีมโนทัศน์ทางบวก และเป็นจริงของความสามารถของเขาในโลกของมหาวิทยาลัย และโลกกว้าง
- (2) นิสิตนักศึกษาต้องการที่จะก้าวไปยัง จุดที่ตนเองสามารถมองเห็นโครงสร้าง และความสัมพันธ์อันใกล้ชิดของวิชาความรู้ที่เรียน อันจะทำให้เขาสามารถสร้างความคิด และการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง
- (3) นิสิตนักศึกษาต้องการเห็นความสัมพันธ์สอดคล้องของการศึกษาระดับสูงกับคุณภาพชีวิต และอยากมองเห็นชีวิตที่สัมพันธ์กับความคิดและการตัดสินใจใหม่ ที่เขาส่งสร้างขึ้น
- (4) นิสิตนักศึกษาต้องการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ อันกระทบกระเทือนการดำเนินงานธุรกิจและการบริหารมหาวิทยาลัย

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับที่พักอาศัยและการพักอาศัยของนักศึกษา

องค์การอนามัยโลก ให้ความหมายของที่พักอาศัยว่า คือ สิ่งปลูกสร้างที่มีโครงสร้าง และใช้วัสดุถาวร มีสิ่งสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อร่างกายและจิตใจของคนหรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ดังนั้นที่พักอาศัยจึงไม่ใช่เพียงที่พักพิง หรือเครื่องใช้สอยในตัวเรือนเท่านั้น หากต้องประกอบด้วยสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมถึงบริการต่างๆ ที่จะเชื่อมโยงบุคคลเข้ากับชุมชน และยังรวมถึงลักษณะการใช้พื้นที่ สภาพทำเลที่ตั้งความต่อเนื่องกับระบบของเมืองด้วย ที่พักอาศัยที่เหมาะสมจึงต้องมีองค์ประกอบทางกายภาพที่เหมาะสมอันหมายถึง สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ ห้องพัก ที่นั่งพักผ่อน ห้องครัว ห้องทานอาหาร สถานที่ต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยือน ห้องปฐมพยาบาล บริเวณสนามห้องน้ำ ห้องสุขา ทางเดิน ที่จอดรถ ห้องเก็บของ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สภาพแวดล้อมต่างๆ มีส่วนต่อการสร้างและพัฒนาอุปนิสัย ความรับผิดชอบ คุณภาพชีวิตและช่วยส่งเสริมบรรยากาศทางการศึกษา

2.3.1 ลักษณะที่เหมาะสมของที่พักอาศัย

ลักษณะหรือคุณสมบัติของที่พักอาศัยที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต ควรเป็นสถานที่ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจได้ดังนี้

(1) ตอบสนองความต้องการทางร่างกาย เพื่อความเหมาะสมในการดำรงชีวิตและประกอบกิจกรรมต่างๆ นอกจากขนาดและองค์ประกอบของพื้นที่ใช้งานที่เหมาะสมแล้ว ลักษณะหรือคุณสมบัติของที่พักอาศัยที่เหมาะสมควรมีมาตรฐานด้านสภาวะความน่าสบายดังนี้

- การถ่ายเทอากาศที่ดี เพื่อให้มีอากาศบริสุทธิ์และไม่เกิดความชื้น ควรมีช่องทางระบายอากาศไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ปิดล้อมอาคาร
- อุณหภูมิ อุณหภูมิที่เหมาะสมควรเป็นที่ 71.5 ฟาเรนไฮน์ ความชื้นสัมพัทธ์ 20-50 เปอร์เซ็นต์
- แสงสว่าง ต้องมีแสงสว่างเพียงพอเพื่อความสะดวกในการทำงาน ปริมาณความสว่างเหมาะสมไม่เป็นอันตรายต่อดวงตา
- ปราศจากสิ่งรบกวนอื่นๆ ที่อาจก่อให้เกิดความรำคาญ และหากมีสิ่งรบกวนนี้้อย่างต่อเนื่องและยาวนานอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจได้ สิ่งรบกวนเหล่านี้ เช่น เสียง ฝุ่น ละออง กลิ่น คิวิน

(2) ตอบสนองความต้องการทางจิตใจ เช่น การจัดบ้านเรือนให้เรียบร้อยสวยงาม สะอาด สงบ มีความร่มรื่นจากต้นไม้ ที่ตั้งที่เหมาะสม ไม่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล อู่รถยนต์เกินไป

(3) สามารถป้องกันอุบัติเหตุได้ ก่อสร้างด้วยวัสดุที่แข็งแรง ถาวร ไม่เป็นเชื้อเพลิง มีระบบป้องกันอัคคีภัย ก่อสร้างถูกต้องตามหลักวิชาการ

(4) สามารถป้องกันโรคติดต่อ เช่น การกำจัดขยะ น้ำเสียจากครัวเรือน การจัดห้องครัว ห้องน้ำห้องส้วม การจัดหาผ้าที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ

ที่พักอาศัยควรมีขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา กล่าวคือ ควรมีพื้นที่ 150 ตร.ฟุต ต่อนักศึกษา 1 คนแรก และเพิ่มขึ้น 100 ตร. ฟุต ต่อนักศึกษา 1 คน ที่เพิ่มขึ้น ห้องน้ำห้องส้วมต้องสะอาด มีขนาดที่เหมาะสม จำนวนห้องส้วมเฉลี่ยควรเป็นนักศึกษา 10 คนต่อ 1 ห้อง ที่อยู่อาศัยต้องไม่อยู่ห่างไกลจากสถานที่ศึกษามากเกินไป และต้องไม่อยู่ใกล้แหล่งที่มีสิ่งรบกวน หรือแหล่งอากาศเสีย หอพักนักศึกษาควรมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่

ห้องน้ำห้องส้วม ห้องทำกิจกรรม ห้องรับแขก ที่นั่งเล่น ห้องหรือสนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ ห้องอ่านหนังสือ หนังสือพิมพ์ โรงอาหาร ห้องนอน โต๊ะ เตี้ย ยาสวมวิญญาณประจำบ้าน น้ำดื่ม และควรจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม สร้างบรรยากาศที่จะช่วยขัดเกลาให้นักศึกษาให้มีพัฒนาการอันพึงประสงค์ ส่วนสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ เพื่อนร่วมห้อง เพื่อนร่วมที่พัก ผู้ดูแลที่พัก พฤติกรรมของนักศึกษาและการอยู่ร่วมกัน ต้องมีอิสระที่เหมาะสม ไม่มากจนรบกวนเสรีภาพของผู้อื่น

ด้านสิ่งแวดล้อมความสดวก วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา⁷ ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า หอพักควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อเอื้อต่อการอยู่อาศัย การดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานและส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศทางการศึกษา ดังนั้นหอพักควรจัดให้เป็นระเบียบ สะอาด มีช่องใช้ที่ดี สวยงาม มีระเบียบกฎเกณฑ์ให้ทุกคนถือปฏิบัติ การจัดสวัสดิการในหอพักต้องคำนึงถึงเป้าหมายในการให้หอพักเป็นเครื่องมือพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพ จัดหอพักให้มีความสะอาดสบาย ปลอดภัย บริการสาธารณูปโภคสาธารณูปการเพียงพอกับความต้องการ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพักอาศัย สุขกายสบายใจพร้อมทั้งส่งเสริมบรรยากาศทางการศึกษา จัดบริการซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ บริการโภชนาการที่ถูกสุขอนามัยและราคาถูก จัดหน่วยบริการพยาบาลพร้อมอุปกรณ์ บริการให้คำปรึกษา บริการสอนซ่อมเสริม บริการด้านศาสนา และบริการด้านศิลปวัฒนธรรม

2.3.2 ลักษณะทางกายภาพของที่พักอาศัยตามข้อบัญญัติของกฎหมาย

ในการก่อสร้างอาคารต่างๆ เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆกัน เช่น บ้านพักอาศัย ห้องแถว อาคารพาณิชย์ จะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามเทศบัญญัติ และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคาร พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507 ซึ่งในกรณีการก่อสร้างหอพัก ซึ่งถือว่าเป็นอาคารพักอาศัยและอาคารสาธารณะ จะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย สำคัญของ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2545 ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้อาจสรุปได้ดังนี้

1. ห้องที่ใช้เป็นที่พักในอาคาร ต้องมีพื้นที่อย่างน้อย 9.00 ตารางเมตร ระยะด้านกว้างไม่น้อยกว่า 2.50 เมตร
2. ห้องนอนหรือห้องที่ใช้เป็นที่พักอาศัยในอาคาร ให้มีช่องประตูและหน้าต่าง ที่เปิดออกสู่ภายนอก มีเนื้อที่รวมกัน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10.00 ของพื้นที่ห้องนั้น
3. ช่องทางเดินภายในอาคารต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร กับมิให้มีเสากีดกันหรือมีส่วนหนึ่งส่วนใดแคบกว่านั้น ให้มีแสงสว่างให้แลเห็นได้ชัดเจน
4. อาคารที่ปลูกสร้างเกินสามชั้น นอกจากมีบันไดตามปกติแล้วต้องมีทางลงหนีไฟ อย่างน้อยอีกหนึ่งทางตามลักษณะแบบอาคารที่กำหนดให้มีไว้
5. อาคารที่สร้างเกิน 7 ชั้น ให้มีพื้นที่ลาดฟ้า เพื่อใช้เป็นทางหนีไฟทางอากาศตามสภาพที่เหมาะสม
6. ข้อบัญญัติด้านสุขาภิบาลที่สำคัญได้แก่

⁷ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา., งานบุคคลากรนิสิตนักศึกษา (กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 3-4

- 6.1 น้ำที่ใช้แล้วจากโรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล ตลาดสด ภัตตาคาร อาคารชุด หอพัก และอาคารที่เกี่ยวข้องกับการค้าที่น้ำรังเกียจ ซึ่งมีกระบวนการระบายน้ำที่ใช้แล้วจากกิจกรรมนั้น ต้องมีระบบกำจัดน้ำใช้แล้ว ก่อนระบายลงสู่ทางระบายน้ำสาธารณะ
- 6.2 อาคารที่บุคคลอาจเข้าไปพักอาศัยหรือใช้สอยได้ ให้มีสุขภัณฑ์ไว้ตามจำนวนอันสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่าอัตราที่กำหนดไว้ กรณีหอพักกำหนดไว้ว่า หอพักจะต้องมีลิ้นชัก 1 ลิ้นชัก อ่างล้างหน้า 1 อ่าง ต่อพื้นที่หอพัก 50.00 ตารางเมตร โดยเศษของพื้นที่ถ้าเกินกึ่งหนึ่งให้คิดเป็นพื้นที่เต็ม
- 6.3 ห้องลิ้นชักต้องมีพื้นที่ภายในไม่น้อยกว่า 0.90 ตารางเมตร และต้องมีความกว้างภายในไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร ถ้าเป็นห้องอาบน้ำต้องมีพื้นที่ภายในไม่น้อยกว่า 1.50 ตารางเมตร มีลักษณะที่จะรักษาความสะอาดได้ง่าย และต้องมีช่องระบายอากาศไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของพื้นที่ห้อง หรือมีพัดลมระบายอากาศ ห้องลิ้นชักต้องเป็นชนิดชำระสิ่งปฏิกูลด้วยน้ำล้างบ่อเกรอะ บ่อซึม การสร้างลิ้นชักในระยะ 20.00 เมตร จากเขตคูคลองสาธารณะ ต้องสร้างเป็นลิ้นชักดักเก็บชนิดน้ำซึมไม่ได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2522)

2.3.3 สภาพการพักอาศัยของนักศึกษา

ประกอบ คุปรัตน์^๑ กล่าวถึงสภาพการพักอาศัยของนักศึกษา ว่าสภาพที่พักอาศัยและการเดินทางมาเรียน ที่สถาบันอุดมศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา จึงได้จัดประเภทของนักศึกษาตามสภาพการพักอาศัย ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

- (1) พวกพักอาศัยอยู่กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง พวกนี้จะเดินทางมาเรียนแบบเช้าไปเย็นกลับ หรือแบบที่ต้องเดินทางไปเรียน (Commuting Student) พวกนี้จะเป็นกลุ่มที่พ่อแม่เดือดร้อนน้อยที่สุดในแง่การเปลี่ยนแปลงด้านค่าใช้จ่าย หรือความเป็นห่วงใยบุตรหลานของตน ยกเว้นในกรณีที่สถานศึกษาอยู่ห่างไกลจากบ้านของตนมาก
- (2) พวกพักอาศัยอยู่ในหอพักของสถาบัน พวกนี้บ้านพักอยู่ไกลจากสถาบัน จนเกินกว่าจะเดินทางไปกลับได้ทุกวันที่เรียน หรือต้องการความเป็นอิสระจากพ่อแม่ หรือต้องการชีวิตที่สนุกสนานแบบมหาวิทยาลัยก็แล้วแต่ นักศึกษาเหล่านี้ต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูงเพราะต้องจ่ายค่าที่พัก ค่าอาหาร ยังมีมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ไกลเขตชุมชน โอกาสหางานทำเพื่อหารายได้พิเศษก็ยังมี
- (3) พวกพักอาศัยอยู่ในบ้านพักอิสระนอกเขตมหาวิทยาลัย พวกนี้คล้ายกับพวกอยู่บ้านกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ตรงที่ไม่ต้องอยู่ภายในบริเวณมหาวิทยาลัย อยู่นอกระเบียบของการพักอาศัย แต่ขณะเดียวกันก็เหมือนพวกที่พักในหอพักของมหาวิทยาลัย ตรงที่ต้องอยู่อย่างเป็นอิสระ และอาจมีอิสระมากกว่าอีกด้วย พวกนี้อาจเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าหรือมากกว่าพวกพักในหอพักของมหาวิทยาลัยก็ได้ แล้วแต่การเลือกสถานที่หรือโอกาส

^๑ ประกอบ คุปรัตน์ "นิสิตนักศึกษา" ความเป็นผู้นำ เป้าหมาย และอำนาจในสถาบันอุดมศึกษา

(กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532) หน้า 187,

2.4 ที่พักอาศัยที่ดำเนินการโดยเอกชน

ที่พักอาศัยของภาคเอกชน (Private-sector rental housing) ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ประเภทหลักๆ ได้แก่

- (1) หอพักเอกชน (Off-campus housing) เป็นหอพักที่ให้เช่าเฉพาะนิสิตนักศึกษาเท่านั้น รูปแบบคล้ายกับหอพักของมหาวิทยาลัย แต่อาจมีให้เช่าเป็นบ้านทั้งหลัง หรือให้เช่าห้องชุดก็ได้ แล้วแต่เจ้าของที่จะจัดหอพัก ในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา อาจมีหอพักพวกสังคมนิยมคือพวกบ้านที่เรียกเป็นอักษรกรีกต่างๆ ซึ่งจะมีสมาชิกทั่วประเทศ และมีกฎเกณฑ์เฉพาะในการรับเช่าหอพักนั้น
- (2) บ้านเช่าทั้งหลัง ตึกแถว แฟลต อพาร์ทเมนท์ ห้องชุด และห้องว่างแบ่งให้เช่า ในอาคารประเภทต่างๆ ซึ่งนักศึกษาเข้าไปเช่าปะปนกับบุคคลอื่น

การเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการที่พักอาศัยของนักศึกษา

หอพักในระดับอุดมศึกษานั้น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลัง และทบวงมหาวิทยาลัยได้ร่วมกันพิจารณา และสรุปเกี่ยวกับนโยบายการก่อสร้าง และการจัดหาหอพักนักศึกษาไว้ดังนี้

1. ในหลักการยังคงสนับสนุนนโยบายการก่อสร้าง และจัดหาหอพักนิสิตนักศึกษา ที่กระทรวงการคลังเสนอต่อคณะรัฐมนตรี คือ
  - ในเขตกรุงเทพมหานคร นิสิตนักศึกษา สามารถหาที่พักอาศัยได้ง่าย จึงควรจัดหาหอพักให้ตามความจำเป็นและลักษณะเฉพาะของการศึกษาเป็นหลัก
  - มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร จะจัดบริการให้แก่ นิสิตนักศึกษา ในอัตรา ร้อยละ 50 ของจำนวนนักศึกษาภาคปกติ
2. เพื่อไม่ให้เป็นการระดมทุนที่ไม่ใช่ด้านการศึกษาโดยตรง และเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เอกชนมีบทบาทในการลงทุนจัดสร้างหอพักสำหรับนิสิตนักศึกษาเพิ่มขึ้น เห็นควรที่จะให้มีการทบทวนอัตราการจัดเก็บค่าหอพักทุกๆ แห่ง ในอัตราที่เหมาะสม เพราะอัตราในปัจจุบันต่ำกว่าความเป็นจริงและทำให้ไม่มีเอกชนสนใจในการลงทุน (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2533)

ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา มีสถาบันการศึกษาหลายสถาบัน พบว่ามีหอพักให้บริการอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งกระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านหอพักโดยตรง ได้ตระหนักถึงปัญหาความประพฤติของเยาวชนที่มาจากต่างจังหวัด และพักอยู่ตามหอพัก ไม่มีผู้ปกครองดูแล อาจมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม กรมประชาสัมพันธ์จึงเสนอให้มีพระราชบัญญัติหอพักขึ้นชื่อว่า "พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507" เพื่อควบคุมกิจการการทำหอพักของเอกชนให้มีความเหมาะสม โดยได้ประกาศเหตุผลในการประกาศใช้ พรบ. ฉบับนี้ไว้ดังนี้ "โดยที่ปรากฏว่าเด็กและเยาวชนหรือผู้ที่อยู่ในระหว่างการศึกษา ที่เข้ามาศึกษาในจังหวัดพระนครหรือจังหวัดใหญ่ บางจังหวัด และเข้าพักในหอพักเอกชนจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ บรรดาหอพักต่างๆ ของเอกชนที่จัดขึ้นยังไม่มีความเหมาะสม ผู้จัดตั้งหอพักได้ดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางการค้ามากกว่าเพื่อสวัสดิการ อันอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ผิดศีลธรรมอันดีหรืออาจเป็นภัยต่อประเทศไทย จึงเห็นสมควรให้มีกฎหมายควบคุมการจัดตั้งหอพักของเอกชน" กฎหมายฉบับนี้มุ่งควบคุมเฉพาะหอพักของ

เอกชนที่รับนักเรียน นิสิต นักศึกษา เข้าพักอาศัยตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปเท่านั้น มิได้ควบคุมถึงหอพักที่หน่วยราชการต่างๆ จัดขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ข้าราชการในสังกัด หรือหอพักของมหาวิทยาลัยต่างๆ ของรัฐ

2.5 หอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัย

หอพักนักศึกษานับเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา และเป็นโอกาสที่ดีสำหรับสถานศึกษานั้นที่จะใช้หอพักเป็นเวทีให้การอบรม การศึกษา คุณธรรมจริยา และทักษะทางสังคมแก่นักศึกษา เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีความเพียบพร้อมทางวิชาการ และคุณลักษณะที่พึงปรารถนา

2.5.1 วัตถุประสงค์ของการตั้งหอพัก

Siffert⁸ ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการตั้งหอพักไว้ดังนี้

- (1) เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ที่ส่งเสริมความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา
- (2) เพื่อจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกลุ่ม ฝึกฝนประชาธิปไตย
- (3) เพื่อส่งเสริมให้เกิดสุนทรีย์ที่ดี
- (4) เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย
- (5) เพื่อส่งเสริมให้สามารถปรับตัวกับการดำเนินชีวิตได้

ทองเรียน อมรัชกุล ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการบริการอาหารและนอน (Food and Housing service) ว่ามีวัตถุประสงค์ดังนี้

- (1) เพื่อจัดให้นักศึกษาได้มีสถานที่สำหรับทานอาหารและที่พักตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย โดยเสียค่าใช้จ่ายตามควรแก่สภาพ
- (2) เพื่อให้เป็นห้องทดลองสำหรับการเรียนอย่างแท้จริง
- (3) เพื่อให้เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของนักศึกษาทางสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ
- (4) เพื่อสร้างนิสัยในการ "รู้จักกินรู้จักอยู่" ให้เป็นคุณลักษณะประจำตัวตลอดไป
- (5) เพื่อให้หลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยได้เกิดมีบูรณาการทั้งทางทฤษฎี และปฏิบัติ
- (6) เพื่อเป็นศูนย์กลางให้นักศึกษา คณาจารย์ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ได้พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกัน

จากระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่าด้วยหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2529 หมวดที่ 2 ระบุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหอพักสำหรับนิสิตปริญญาตรี ดังนี้

- (1) เพื่อฝึกให้นิสิตได้อยู่ร่วมกันในที่พักอาศัยที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการศึกษา
- (2) เพื่อฝึกให้นิสิตอยู่ร่วมกัน เคารพในสิทธิของกันและกัน มีน้ำใจ มีความสามัคคี รับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง
- (3) เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตต่างคณะ ที่มีพื้นฐานความรู้และความสนใจต่างกัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ และความเห็นซึ่งกันและกัน

⁸ Siffert, Calvin S, "What is proper Function of Residence Hall Counseling" College and University Businee (November, 1958) P. 21-22

- (4) เพื่อช่วยเหลือนิสิตที่มีที่พักที่ไม่สะดวกต่อการเรียน
- (5) เพื่อช่วยเหลือนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และไม่มีที่พักในกรุงเทพฯ

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของการตั้งหอพักนักศึกษา จะเห็นว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อเป็นที่พักอาศัย และเป็นสถานที่ที่จะพัฒนานักศึกษาทั้งทางวิชาการและสังคม เพื่อให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเกิดประสิทธิภาพสมตามที่ตั้งปณิธานในการผลิตบัณฑิต ผู้เปรียบพร้อมด้วยวิชา จริยา อุดมการณ์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าควรที่มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับที่พักอาศัยของนักศึกษา จากการศึกษาลงงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง จึงสรุปได้ว่า ที่พักอาศัยของนักศึกษา ควรมีลักษณะเป็นศูนย์ศึกษาและอาศัย (Living and Learning Center) โดยนอกจากจะเป็นสถานที่เพื่อการอยู่อาศัยของนักศึกษา ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแล้ว หอพักนักศึกษาควรเป็นแบบจำลอง สังคมภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งนักศึกษาต้องออกไปเผชิญ เมื่อจบการศึกษาแล้ว ซึ่งศูนย์ศึกษาและอาศัย (Living and Learning Center) ควรมีลักษณะดังนี้

- (1) มีกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในด้านต่างๆ เช่นการพัฒนาบุคลิกภาพ วิชาการ
- (2) มีบุคลากรประจำเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ
- (3) จัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษา เช่น มีห้องรับแขก ห้องนันทนาการ สวนพักผ่อน
- (4) ประสานงานกับฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจกรรมเพื่อสร้างกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษา
- (5) สนับสนุนให้นักศึกษาจัดกิจกรรมต่างๆ
- (6) จัดให้มีวิทยากรมาบรรยายเพื่อให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ เป็นครั้งคราว
- (7) จัดให้มีการฉายภาพยนตร์ สารคดี ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ ความคิดของนักศึกษา
- (8) จัดให้มีการประเมินผลกิจกรรม เปรียบเทียบพัฒนาการระหว่างนักศึกษาที่อยู่ในศูนย์พักอาศัยและเรียนรู้ กับนักศึกษาที่ไม่ได้อยู่ในศูนย์

2.5.2 ประเภทของหอพัก

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้แบ่งหอพักนักศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ คือ หอพักของมหาวิทยาลัยและหอพักเอกชน

สำเนา ขจรศิลป์ ได้รวบรวมประเภทของหอพักไว้ 10 ประเภท คือ

- (1) Dormitory หอพักขนาดเล็ก สร้างขึ้นเพื่ออยู่อาศัย และอบรมระเบียบวินัยนักศึกษา
- (2) Residential Hall เป็นหอพักขนาดใหญ่มาก มีบุคลากร 2 ฝ่าย รับผิดชอบด้านอาหารและที่พัก กับฝ่ายที่เป็นที่ปรึกษาแนะนำและร่วมกิจกรรมกับนักศึกษา
- (3) Fraternity หอพักนักศึกษาชาย พวกฐานะดี มีตระกูล นักศึกษาปกครองกันเอง เน้นความเป็นผู้ดีมีมารยาท และผลการเรียนที่ดี มักมีผู้ใหญ่ดูแล 1 คน
- (4) Sorority เป็นหอพักหญิง มีรูปแบบเช่นเดียวกับแบบ Fraternity

- (5) Cooperative House หอพักนักศึกษาทุกคน ต้องช่วยกันทำงานในหอพัก ดูแลตัวเอง แบ่งงานกันทำ
- (6) Coeducational House หอพักแบบสหเพศ นักศึกษาหญิง-ชาย จะอยู่หอพักเดียวกัน ใช้โรงอาหาร และบริเวณต่างๆ ด้วยกัน แต่ห้ามพักห้องเดียวกัน มีคณะกรรมการจัดกิจกรรมต่างๆ สำหรับนักศึกษาด้วย
- (7) Residential College หอพักขนาดใหญ่ มีอาคาร 3-4 หลัง เป็นที่ตั้งของคณะวิชา ห้องพักอาจารย์ หอพักนักศึกษา และที่รับประทานอาหารร่วมกัน
- (8) University Apartment เป็นอาคารห้องแถวสองชั้น สำหรับนักศึกษาที่มีครอบครัวแล้วเช่าเพื่อพักอาศัย โดยค่าเช่าจะถูกกว่า Apartment ของเอกชน
- (9) Off-campus housing หอพักของเอกชน อยู่นอกเขตมหาวิทยาลัย
- (10) Living Learning Center เป็น Residential Hall ขนาดใหญ่ มีนักศึกษาชาย-หญิง อยู่ร่วมกันแบบ Coeducation House

พันเลิศ ธีญญศิริ กล่าวถึงการกำหนด Planning Modules ของหอพักซึ่งมีด้วยกันหลายมาตรฐาน ขึ้นอยู่กับความสะดวกสบาย ที่จัดให้กับหอพักแต่ละชนิด ดังตารางแสดงตัวอย่างการใช้เนื้อที่ของหอพักในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่าที่ใช้ในต่างประเทศ

ตารางที่ 2.1 แสดงการใช้เนื้อที่ส่วนต่างๆ ของหอพักที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย

รายการ	เนื้อที่ (ตารางเมตร/คน)
ห้องพักนักศึกษาระดับปริญญาตรี	7.00
ห้องพักนักศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี	9.00
ห้องน้ำ-ห้องส้วม	1.00
ห้องกิจกรรมรวม	2.00
ห้องซักรีด	0.25
ห้องอาหาร	0.75

สรุปได้ว่าหอพักนักศึกษานั้นมีหลายประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งหอพักที่เป็นของมหาวิทยาลัยซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะส่งเสริมพัฒนาการและความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักศึกษาเป็นหลัก หอพักของมหาวิทยาลัยจึงมีหลากหลายรูปแบบเพื่อสามารถปรับ เลือกใช้ได้เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษา ส่วนสำหรับที่พักอาศัยโดยเอกชนนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อผลกำไรทางธุรกิจเป็นหลัก

2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่พักอาศัยของนักศึกษา

การพิจารณาเลือกที่พักอาศัยของนักศึกษานั้น อาจเทียบได้กับแนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องรายได้เหมือนกัน และมีความจำเป็นที่ต้องการเช่าที่พักอาศัยในช่วงเวลาที่ศึกษา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ความสะดวกในการเดินทาง Wingo⁹ ได้ให้ความสำคัญกับการเดินทางมากที่สุด เนื่องจากเป็นการลดค่าใช้จ่าย และประหยัดเวลาในการเดินทาง การเลือกที่พักอาศัยของนักศึกษาต้องมีความสะดวกในการเข้าถึง โดยเฉพาะใกล้แหล่งงานหรือโรงเรียนของบุตรหลาน ซึ่งที่อยู่อาศัยที่อยู่ติดกับถนนสายสำคัญ หรือสถานีรถไฟ จะมีความได้เปรียบในด้านการเข้าถึงเป้าหมายมากกว่า ที่ตั้งที่อยู่ห่างไกลแหล่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้

2. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม J.E. Kain¹⁰ (1962) กล่าวว่าปัจจัยในการเดินทางไปยังแหล่งงาน มีความสัมพันธ์กับรายได้ กล่าวคือผู้มีรายได้สูงจะเดินทางไกลกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ซึ่งจะใช้เวลาเดินทางไปทำงานไกลกว่า เนื่องจากกลุ่มที่รายได้ต่ำมักจะเลือกที่พักอาศัยที่ใกล้แหล่งงาน กลุ่มผู้มีรายได้น้อยจะให้ความสำคัญ กับราคาของที่อยู่อาศัยมากกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สวยงาม

3. ระยะเวลาในชีวิตแต่ละช่วงวัย นักศึกษาเป็นวัยหนุ่มสาว วัยศึกษาเล่าเรียน ซึ่งจะมีอิสระในการเลือกที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับความต้องการทางด้านการศึกษา Bery and Horton (1970) ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานที่สุดในการเลือกที่อยู่อาศัยไว้ว่า ได้แก่ ราคาหรือค่าเช่าที่พักอาศัย ชนิด รูปแบบของที่พักอาศัย ที่ตั้งของที่พักอาศัย สภาพแวดล้อมของชุมชนและแหล่งงาน โดยปัจจัยเหล่านี้ต้องมีความสัมพันธ์ควบคู่กับเหตุผลส่วนตัวของแต่ละบุคคล วัย หรือสถานภาพของแต่ละคน B.M. Moriaty (1975) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการเลือกที่พักอาศัย ว่า นอกจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ความสามารถในการจ่ายเงินแล้ว ปัจจัยทางด้านสังคม สถานภาพ ที่แสดงถึงคุณค่าความต้องการและความพอใจส่วนตัวก็เป็นสิ่งสำคัญ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับที่พักอาศัยของนักศึกษา ทั้งส่วนของหอพักของมหาวิทยาลัยและหอพักของเอกชน และงานวิจัยเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยขอนแก่นไว้หลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอสรุปมาเฉพาะงานวิจัยที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ดังพอสรุปได้ดังนี้

พัทตร์พริ้ง เพ็ญรัตน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การสำรวจทัศนคติของนิสิตต่อบริการของหอพักนิสิตหญิง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือนิสิต ที่พักอาศัยในหอพักนิสิตหญิง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2518 จำนวน 176 คน ผลการวิจัยพบว่า หอพักมีบริการที่ตอบสนองความต้องการของนิสิตส่วนใหญ่ แต่มีปัญหาที่ต้องปรับปรุงคือ ไม่มีอุปกรณ์การเล่นกีฬา ห้องสมุดมีหนังสือน้อยเกินไป ไม่มีมาตรฐานเกี่ยวกับทางหนีไฟ นิสิตเล็งเห็นประโยชน์ในการพักอาศัยในหอพักในด้าน การรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปกครองตนเอง การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

มังกร ชัยพันธ์ ได้ทำรายงานการสำรวจปัญหาในการศึกษาของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และบริหารธุรกิจ ประจำปีการศึกษา 2517-2518 พบว่าการอยู่หอพักของมหาวิทยาลัย นิสิตประสบปัญหาเกี่ยวกับความสงบในหอพัก มีเสียงรบกวนทั้งจากการเปิดวิทยุ การตะโกนด่ากัน ห้องพักแต่ละห้องมีนิสิตพักอยู่หลายคน หอพักเป็นแหล่งมั่วสุมของการเล่นการพนันและการดื่มสุรา ขาดการบริการที่ดี นิสิตรุ่นพี่รุ่นน้องไม่มีความเกรงใจซึ่งกันและกัน สภาพโดยรวมของหอพักทำให้เกิดความรำลึกขี้เกียจเรียนหนังสือ

⁹ Lowdow Wingo In. "Transportation and Urban Land" (Washington D.C. : Resource for Fulfillment. New York 1969)

¹⁰ B.M. Moriaty, The American City : An Urban Geography (2d. ed) 1975, p.43

พันเลิศ ธัญญศิริ ได้ทำวิทยานิพนธ์เเคหพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537 เรื่อง “การศึกษาลักษณะทางกายภาพของที่พักอาศัยของนักศึกษาบริเวณชุมชนโดยรอบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง” ผลการวิจัยพบว่าหอพักส่วนใหญ่สร้างโดยชาวบ้านในบริเวณนั้น เป็นหอพักขนาดเล็ก ความสูง 2-3 ชั้น ขนาด 16-20 ห้องพัก มีการกระจายตัวเป็นกลุ่มๆ หอพักส่วนใหญ่ขาดคุณภาพในการอยู่อาศัย ห้องพักขนาดเล็ก คับแคบ อึดอัด ไม่ถูกสุขลักษณะ และไม่ค่อยมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องพักให้แก่ักศึกษา เนื่องจากค่าเช่าต่ำ แต่นักศึกษาอยู่เต็มทุกหอพัก แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่พักราคาต่ำเป็นอย่างมากของนักศึกษา

สุนี เสน่ห์ภักดิ์ ศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อสภาพแวดล้อมของหอพัก พบว่านักศึกษาเหล่านี้ส่วนใหญ่มีอายุ 18-23 ปี พักอาศัยในหอพักที่มีสภาพแวดล้อมเป็นย่านการค้าและชุมชน และดำเนินการโดยเอกชน สภาพแวดล้อมภายในหอพักพบว่า มีระเบียบเคร่งครัดปานกลาง ผู้พักอาศัยกับเจ้าของหอพักไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการบกพรอนเกิดจากเพื่อนร่วมหอพัก เช่น สมาชิกมากเกินไป ขาดความเกรงใจซึ่งกันและกัน และปัญหาสภาพแวดล้อมภายนอกหอพักพบว่าประสบปัญหาเรื่องเสียงรบกวน เมื่อเกิดปัญหาขึ้น เจ้าของไม่เปิดโอกาสให้พบเพื่อแจ้งเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาด การจัดกิจกรรมทางวิชาการ ความบันเทิง และขอให้ผ่อนผันค่าเช่าในบางโอกาส

2.7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Leydon, Ralph C.¹¹ ได้กล่าวถึงการวิจัยของวิทยาลัย Stephens เกี่ยวกับแผนการทดลองประสิทธิภาพของการอยู่หอพัก กับการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หอพักที่ใช้ในการทดลองเป็นหอพักใหญ่ ซึ่งมีที่ทำการของอาจารย์ ห้องเอนกประสงค์สำหรับการเรียนและการพักผ่อน โดยมีการวางแผนที่จะใช้หอพักเป็นที่รวมกลุ่มระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ สำหรับโครงการเรียนที่หอพักจะจัดขึ้นเป็นพิเศษจากการเรียนปกติ คณะอาจารย์ผู้สอนจะประสานงานกันอย่างใกล้ชิด สำหรับวัตถุประสงค์ที่วางไว้นั้นประกอบด้วย

- (1) สร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา
- (2) เพื่อรื้อให้เกิดการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
- (3) เพื่อผสมผสานระหว่างการเรียนรู้และการอยู่อาศัยในหอพัก
- (4) เพื่อคิดค้นหารูปแบบใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน
- (5) เพื่อพัฒนาและทดลองวิธีการสอน
- (6) เพื่อศึกษาถึงการใช้กลุ่มสัมพันธ์ในการสอน
- (7) เพื่อขจัดความซ้ำซ้อนของหลักสูตรและวิชาการต่างๆ
- (8) เพื่อทดลองใช้เวลาสำหรับการสอน การให้คำปรึกษา และกิจกรรมนอกห้องเรียน
- (9) เพื่อให้คณาจารย์มีความคล่องตัว สามารถยืดหยุ่น เวลาในการสอน
- (10) เพื่อผสมผสานการให้คำปรึกษากับการสอนของอาจารย์
- (11) เพื่อทดลองโครงการการจัดห้องเรียนพิเศษ

¹¹ Leydon, Ralph C. "Residence Hall as an Integral Part of the Learning Environment." Current Issues the Higher Education, 1966.

2.7.3 งานวิจัยเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาพกรณ์ สุวรรณธาดา ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เคหพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องการศึกษาความต้องการที่พักอาศัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปี การศึกษา 2533 โดยทำการ ศึกษาถึงความต้องการที่พักอาศัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่พักอาศัยในหอพักมหาวิทยาลัย ผลการ ศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อหอพักมหาวิทยาลัยในด้านที่ตั้ง ราคาที่ต่ำ แต่ไม่พอใจในด้าน ความแออัด เสียงรบกวน และปัญหาห้องน้ำห้องส้วม

วิไลวัจน์ กฤษณภูติ และสำเริง จันทร์สุวรรณ¹² ได้ทำการศึกษา "รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาสุขภาพจิต และความ ต้องการด้านสวัสดิการหอพักของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น" โดยศึกษากลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในปีการศึกษา 2523 จำนวน 3472 คน พบว่าส่วนใหญ่ นักศึกษามีภูมิลำเนาอยู่ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่สถานภาพครอบครัวบิดามารดาอยู่ด้วยกันและเป็นผู้อุปการะด้านการเงิน ส่วนใหญ่ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ดี ปัญหาด้านสุขภาพจิตนักศึกษาประสบปัญหาวิตกกังวลในด้านการเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัวแตกแยก แต่ไม่พบปัญหาสุขภาพจิตอันเนื่องจากการอาศัยอยู่ในหอพัก ด้านสวัสดิการหอพัก พบว่าบริการน้ำดื่มยังไม่เพียงพอ ห้องน้ำห้องส้วมพอใช้ ตู้ยาสามัญประจำหอพัก โทรศัพท์ โทรทัศน์ เป็นสิ่งจำเป็นและควรจัดหาให้พอเพียง

สว่างจิต ศรีระชา¹³ ได้ศึกษาชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นในภาคต้น ปีการศึกษา 2528 ครอบคลุมด้านคือ ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง และศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อชีวิตของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ของนักศึกษา ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัย และเที่ยวเตร่ในเมืองขอนแก่น และท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ด้านวัฒนธรรมประเพณี ส่วนใหญ่วัฒนธรรมประเพณีที่จัดขึ้นมีความสัมพันธ์กับนักศึกษาใหม่ ด้านสังคม นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในกลุ่มเพื่อนที่เป็นนักศึกษาด้วยกันมากกว่าบุคคลอื่น
3. ด้านเศรษฐกิจ นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้จ่ายเงินเป็นค่าอาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต
4. ด้านการศึกษา นักศึกษารุ่นพี่มีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาการเรียนกับนักศึกษารุ่นน้อง นักศึกษาส่วนใหญ่จะอ่านหนังสือในช่วงสอบ และใช้ห้องสมุดเป็นจำนวนมากเฉพาะช่วงที่ต้องศึกษา ค้นคว้า ทำรายงาน และอ่านหนังสือสอบ
5. ด้านการเมืองการปกครอง การจัดกิจกรรมทางการเมือง ของนักศึกษส่วนใหญ่จะเกิดการเรียกร้องสิทธิประโยชน์ และเนื่องมาจากความบกพร่องของการบริหารงานมหาวิทยาลัย

¹² วิไลวัจน์ กฤษณภูติ และสำเริง จันทร์สุวรรณ, รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาสุขภาพจิตและความต้องการด้านสวัสดิการหอพักของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2523)

¹³ สว่างจิต ศรีระชา, "ชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น" (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531) หน้า 323-324

6. องค์ประกอบที่มีผลต่อชีวิตนักศึกษา พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่ทำให้นักศึกษาประพฤติปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย สภาพของมหาวิทยาลัย สภาพหอพักนักศึกษา วัฒนธรรมประเพณีของนักศึกษา ลักษณะการเรียนการสอน กลุ่มเพื่อน การบริหารงานของมหาวิทยาลัย ลักษณะนักศึกษา ครอบครัวและกลุ่มสังคมก่อนเข้ามหาวิทยาลัย สภาพสังคม การเมืองการปกครองของประเทศ และสื่อมวลชน ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อชีวิตนักศึกษาในแต่ละมิติหลากหลายแตกต่างกันไป ปัจจัยบางอย่างมีผลต่อชีวิตนักศึกษาเฉพาะบางมิติเท่านั้น และปัจจัยบางอย่างมีผลต่อชีวิตนักศึกษาในหลายมิติ

นอกจากนี้ นักศึกษาที่พักในหอพักมหาวิทยาลัย มีชีวิตความเป็นอยู่ค่อนข้างสุขสบาย มหาวิทยาลัยได้จัดบริการและสวัสดิการ ที่อำนวยความสะดวกให้นักศึกษาที่พักในหอพักมหาวิทยาลัยมากที่สุด เช่น การให้บริการน้ำดื่ม น้ำใช้ และการใช้ไฟฟ้าในหอพัก โดยไม่จำกัดในระยะเวลา แต่ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นเนื่องจากนักศึกษาต้องอยู่ร่วมกันจำนวนมาก นักศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้และแก้ปัญหา และต้องมีการปรับตัวเพื่อจกได้ดำรงชีวิตของตน ได้อย่างเหมาะสมในระหว่างที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย

จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นนักศึกษาใหม่ และมีความตื่นเต้นในการเข้าพักในหอพักมหาวิทยาลัย มีความคาดหวังว่าหอพักมหาวิทยาลัยจะเป็นหอพักที่ดี และมีความเหมาะสมกับชีวิตนักศึกษาและระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษาด้วย แต่ในสภาพความเป็นจริงที่นักศึกษาใหม่ได้พบไม่เป็นไปตามความคาดหวัง เนื่องจากนักศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องจัดนักศึกษาเข้าพักในหอพักให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น บางหอพักมีนักศึกษาเข้าพัก 3-4 คนต่อห้อง ทำให้สภาพของห้องพักมีความแออัดมาก ห้องพักบางห้องนักศึกษาบางคนต้องนอนบนฟูกที่นำมาปูกลางห้อง ทำให้ห้องพักไม่มีพื้นที่เพียงพอที่จะเป็นทางเดินหรือใช้แต่งตัว ทำให้นักศึกษาที่พักในหอพักรู้สึกอึดอัด ไม่สะดวกสบายอย่างที่ควรจะเป็น ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น นักศึกษารุ่นพี่ไม่พอใจนักศึกษาใหม่ ที่เข้ามาพักในห้องพักของตน เพราะทำให้ห้องพักแออัดมากขึ้น อุปกรณ์เครื่องใช้ในหอพักต้องใช้ร่วมกัน ไม่สะดวกสบาย บางครั้งต้องแบ่งตู้เสื้อผ้า โต๊ะอ่านหนังสือ ราวตากผ้า และอื่นๆให้นักศึกษาที่เข้ามาพักใหม่ ใช้ร่วมด้วย ปัญหาเหล่านี้ได้สร้างความไม่พอใจให้กับนักศึกษารุ่นพี่ และก่อให้เกิดความกดดันในความรู้สึกของนักศึกษาใหม่ ที่ต้องเผชิญกับการกระทำของรุ่นพี่ แต่หากนักศึกษาใหม่ ได้เข้าพักในห้องพัก ที่มีนักศึกษารุ่นพี่ที่มีอัธยาศัยดี ที่ให้การต้อนรับที่อบอุ่น นักศึกษาใหม่ก็จะปรับตัวในการอยู่ร่วมห้องได้ง่าย

วิลาวรรณ จารุชัยนิวัฒน์¹⁴ ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "ปัญหาและความต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น" ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาในการปรับตัวด้านการเรียน ด้านหอพัก ด้านงานบริการของมหาวิทยาลัย นักศึกษาบางส่วนมีปัญหาด้าน บุคลิกภาพ ด้านศาสนาและศีลธรรม ด้านกิจกรรมนักศึกษา ด้านการสอนและความสัมพันธ์กับอาจารย์ ด้านหลักสูตรการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับพบว่านักศึกษาชายประสบปัญหามากกว่านักศึกษาหญิงในทุกด้าน ยกเว้นด้านบุคลิกภาพและสุขภาพซึ่งนักศึกษาหญิงประสบปัญหามากกว่านักศึกษาชาย

¹⁴ วิลาวรรณ จารุชัยนิวัฒน์, "ปัญหาและความต้องการของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528)